

azok, amelyek csak az alföldi szakaszokra jellemzőek, mint például a **gyalogakác** (*Amorpha fruticosa*), melyet dísznövényként ültettek, főleg élősvényként. Az utóbbi években nagyon elszaporodott az ártereken, főleg Magyarországon igen gyakori, ahol teljes mértékben meghatározza a ligetek arculatát.

A **kálmos** (*Acorus calamus*) Dél-Ázsiai eredetű, a XVI. században hozták Európába. Ellentétben az eddig említett fajokkal, melyek, mint mondtuk nagymértékben elszaporodtak, a kálmosról elmondhatjuk, hogy az utóbbi években annyira visszaszorult az areálja, hogy – bár adventív faj -, de felkerült Románia vörös listájára. Tócsákban, mocsarakban, illetve álló- és lassan folyó vizek partján él. A Körösök mentén Püspökfürdön volt jelen, de innen kipusztult. Gyógynövényként használják.

IDEGENBEN, MÉGIS SAJÁT HÁZBAN –
A JÖVEVÉNY HÓLYAGCSIGA (*Physa acuta*)

Eredetileg nyugat-európai, mediterrán elterjedésű és amint a magyar neve is mutatja tájainkon jövevény faj. Ez a 10-17 mm magas és 7-10 mm széles balra csavart házú csiga az elmúlt 100 év során csaknem egész Európában elterjedt. A Földközi-tenger vidékéről és Nyugat-Európából (Franciaország, Belgium és Hollandia) a század eleje óta botanikus kertekbe és akváriumokba szállított növényekkel keletebbre és északra is elhurcolták, egészen Írorszáig, Skóciáig, Dániáig és Oroszorszáig. Ezen az új területen ma már a szabadban is általánosan elterjedt.

Magyarországi előfordulása 1926-ban vált ismeretessé, Sóos Lajos 1943-ban még csak néhány elszigetelt lelohelyét említi, de már jelzi, hogy ezt rövidesen általános elterjedés válthatja fel. Ennek megfelelően 1979-ben az ország minden vízgyűjtő medencéjéből ismert (Richnovszky, Pintér, 1979).

Romániában, 1955-ben, amikor A.V. Grossu első faunakötete megjelent, még csak akváriumokból és botanikus kertekből ismert. 1976-ban már a Maros árterületéről gyűjtöttük, és a 80-as években már általánosan ismert a Duna-deltától a magasabb dombvidékig.

A jövevény hólyagcsiga főleg vízi növényekkel táplálkozik, de szüksége van állati fehérjékre is, különben elcsökevényesedik. Nem válogatós az alzatot illetően, megtelepszik az iszapos, homokos, vagy éppen köves felületen is. Igen ellenálló, gyakori faj a szennyezett vizekben. Mindhárom Körösben és a Berettyóban előfordul a középső és alsó szakaszokon.

A VÉLETLENÜL BETELEPÍTETT AMURI KAGYLÓ (*Anodonta woodiana*)

1979 őszén meglátogattam Dr. Kis Bélát, egyetemi tanáromat. Hosszasan elbeszélgettünk, miközben az egyetemi hallgatók által használt gyakorlati anyagot rakosgatta vissza a szekrényekbe. Én is segédkeztem, felfigyeltem az üveges szekrényben található nagyon nagyméretű kagylókra. Már több mint tíz éve foglalkoztam kagylókkal, de ekkora példányokat és ilyen kerekded alakúakat még nem láttam. Rögön meg is kérdeztem tanáromat, honnan vannak ezek a kagylók?

“A cséffai halastavakból, gyakorlati anyagként használtuk”, válaszolta. Kézbe vettem néhány kagylóhéjat, hasonlítottak ugyan a közönséges tavi kagylóhoz, de alakjuk és méretük eltért attól. Abban ugyan biztos lehettem, hogy az *Anodonta* nemzetség egyik fajáról van szó, de a fajt nem ismertem. Otthon is sokat nézegettem ezeket a kagylókat, de a rendelkezésemre álló irodalommal nem boldogultam. Karácsony előtt újra Kolozsváron járva Róbert Endre, egykori vizsgadolgozatvezető tanárom, megajándékozott Jadin édesvízi puhatestűivel foglalkozó faunakötetével. Helyben fellapoztam az *Anodonta* génusszal foglalkozó részt és az Ázsiában őshonos *Anodonta woodiana* faj leírásában ráismertem a rejtélyes kagylókra. Bandi bácsival rögtön meg is fejtettük a rejtélyt, hiszen tudomásunk volt arról, hogy a Nagyvárad melletti cséffai halastavakba 1960 és 1962-ben kínai pontyokat telepítettek mégpedig három fajt: az amurt (*Ctenopharyngodon idella*), a fehér busát (*Hypophthalmichthys molitrix*) és a pettyes busát (*Aristichthys nobilis*). A nagy kagylók lárvái rövid ideig szabadon úsznak, majd egy ideig a halakon élőködnek. Az amuri kagyló tehát lárva állapotban, “potyautasként”, méghozzá repülőgépen érkezett Ázsiából Európába a telepített halakkal együtt. A felismert kagylót nem írhattam le mint új elemet a romániai fauna számára, csak az Ázsiából származó példányokkal való összehasonlítás után. Erre csak 1983-ban nyílt lehetőség a Budapesti Állattani Múzeumban. Ebben az évben Budapesten tartották a IX. Nemzetközi Malakológiai Kongresszust. Az egyik szünetben heves szakmai vitára lettem figyelmes, amikor közelebb léptem Petró Ede kolléga egy fiatal amuri kagylót tartott a kezében. Rögtön rákérdeztem:

– Honnan kaptad ezt az amuri kagylót?

Ő is kérdéssel felelt:

– Te honnan ismered ezt a fajt?

Elővettem a táskámból az én példányaimat, amelyek kétszer akkorák voltak:

– A cséffai tavakból, feleltem.

– Akkor itt vannak az unokák – felelte Ede –, mert én a Körös-holtágból gyűjtöttem.

Tehát helyben megoldódott az Ő kérdése is, rájöttünk, hogy a cséffai tavakból a Körös folyó közvetítésével az amuri kagyló eljutott Magyarországra.

Az Amur folyó vízrendszeréből származó kagylók Európa majd minden országában megjelentek a haltelepítések következtében. Az amuri kagyló igen gyorsan terjeszkedett a folyók mentén. A Tisza és a Duna közvetítésével hamarosan megjelent Ausztriában és 1997-ben már a Duna torkolatvidékén Dobruzsában is gyűjtöttük. Ellenállóbbnak bizonyult az őshonos nagy kagylóknál, és ahol megjelent, rövidesen számbeli fölénybe került, domináns faj lett.

Igen érdekes utat tett meg a Tisza vízrendszerében. Amint említettük a Tiszába a Körösből került be, de nem tudott behatolni sem a Marosba sem a Szamosba, az erősen szennyezett vizek miatt. Behatolt viszont a Túr folyóba, ahol 1997-ig gyakori faj volt, de egy szennyvíz kibocsátás következtében innen is kipusztult.